महामाही ... २ ... ८८
शाळ प्रत्येक " ७ " " १८८
किरकोळ अंकास........................ ०४

नोटिशी बदल
१० ओळीचे आंत रु १
पुढें दर ओळीस ०।०६
दुसरे खेपेस ०१

Per annum in arrears 7 " 1R. 8 as
Six monthly............3 8 as
Single copy........................ 4 as

Advertisements.
Below 10 lines.. 2as
Per line over 10... as
Repetition per line 3as

वऱ्हाडसमाचार.

THE BERAR SAMACHAR.

VOL XXI AKOLA MONDAY 3 JANUARY 1887 NO 1

वर्ष २१ अकोला सोमवार तारीख ३ माहे जानवारी सन १८८७ इ० अंक १

वऱ्हाडसमाचार

मित्ती पौष शुद्ध ९ शके १८०८

उमरावती वक्तृत्वोत्तेजक सभा.

या सभेला पूर्वी प्रसिद्ध केल्या प्रमाणें शुक्रवार तारीख २४ दिसेंबर रोजीं उमरावती ऐं शेट पुरणमल्ल यांचे गोखान्यांत गृहांत) रात्रीं ८ वाजतां आरंभ झा या सभेचा १४ वा समारंभ ... १४ वर्षें तो ... चा लला आहे हा मोठी आनंदाची गोष्ट आहे. सभेच्या ठिकाणीं रोषनाई वगैरे चांगली केली होती व मंडळींनीं बसण्याची वगैरे व्यवस्थाही बरीच ठेविली होती. गुदस्ता प्रमाणें यंदाही सभेला येणाऱ्या मंडळी करितां तिकिटें काढिलीं होतीं. खुद्द उमरावती येथील मोठमोठ्या इतर बहुतेक मंडळी शिवाय ...ला अकोला, इलिचपूर वगैरे ...णां ... मंडळी मुद्दाम आ... ...टकगृह लहान मोठ्या ...च भरून गेलें होतें.

कामाला सुमारें ८। वाजता ...रून सेक्रेटरी मि. श्रीधरपंत पि... सभेला यंदा नेमिलेले विषय ...ग उमेदवार यांची थोडीशी ... यंदा सभेचे एकंदर ४ वि...पैकीं तिसरा विषय आय...गण्याचा होता. बाकीचे तीन ...र प्रसिद्ध झालेच आहेत. ...विषयाला १५ उमेदवारांचे ...ते परंतु त्यांपैकीं १० काय ... त्यांतून कित्येकांची भाषणें ...--३ विषयावर व्हावयाचीं ...रून तिनदां ज्यांस बाक्षीसें ...त ज्यांस पुनः येण्याची पर...र्यंत नसल्या कारणानें सर्व ...रून चांगलीं भाषणें ऐक...नसत या कारणानें यंदाच्या ...म रद्द करून त्या उमेदवा...ची परवानगी दिली होती. ... रघुनाथ बाळकृष्ण तळव...सभेचे अध्यक्ष आहेत असें ...पळखरे यांनीं उमेदवारांच्या ... केली.

...वऱ्हाडांत एत्तद्देशीय लो... कारखाने कोणते व ...स्थिति कशी आहे, व ती सुधारण्यास शिक्षण देणें कितीं अवश्यक आहे व तें कोणत्या रीतीनें दिलें पाहिजे. या विषया करितां

१ श्रीधर वामन देशपांडे.

२ श्रीराम बाळकृष्ण कुळकर्णी.

३ केशव रामचंद्र चौधरी; या तीन उमेदवारांचे अर्ज आले होते व हे तिन्ही हजर असून त्यांचीं भाषणें झालीं या विषयासाठीं खालीं लिहिलेल्या गृहस्थांची परीक्षेला म्हणून निवड केली होती.

१ रा० रा० प्रल्हाद ना... बी. ए. एल्. एल्. बी.

२ " गणप... एल्. एल्.

३ " राम ...ठेकर.

४ " विष्णु ... दांगे बी. ए.

५ " एन्. जी. केळकर

६ " गोपाळ रामचंद्र नागपूरकर.

७ ,, विष्णु हरी जोशी.

८ ,, एकनाथ लक्ष्मण ओक.

तिन्ही उमेदवारांचीं भाषणें झालीं परंतु श्रीधर वामन देशपांडे शिक्षरकर यांचें भाषण परीक्षकांस न आवडल्या कारणानें त्यांना सुमारें १५ मिनिटें अर्धींच तें बंद करावें लागलें. पहिल्या विषयावर रा० रा० गणेश श्रीकृष्ण खापरडे यांचें सन्मानार्थ भाषण व्हावयाचें होतें. त्या प्रमाणें पहिला विषय पुरा झाल्यावर चवथ्या विषयास सुरवात झाली.

हा विषय वऱ्हाडांत सार्वजनिक सभेची अवश्यकता या संबंधानें होता. या विषयाला वामन रामचंद्र कुंठेकर, नारायण दादोपंत, बीहारीपंत, बाळकृष्ण वामन खांडेकर, श्रीधर वामन देशपांडे, गणेश काशीनाथ खरे आणि बाळकृष्ण दादाजी गुर्जर या उमेदवाराचे अर्ज आले होते परंतु ते सर्व हजर नसून फक्त ५ हजर होते व त्यां पैकींही वामन रामचंद्र कुंठेकर आणि नारायण दादोपंत याच गृहस्थांचीं भाषणें झालीं बाकीचे तीन गैरहजर असल्या कारणानें त्यांचीं भाषणें झालीं नाहींत व आतां होणारही नाहींत — या पैकीं पहिले गृहस्थ नागपूर सार्वजनिक सभेचे क्लार्क होते त्यांच्या मतें असल्या सार्वजनिक सभेची लोक संख्या निर्धन असल्या कारणानें अवश्यकता नाहीं असें मत पडलें व दुसऱ्यांनीं पुणें सार्वजनिक सभेची ब्रांच म्हणून किंवा नेमें करून खेड्यापासून तो थेट मुख्य जिल्ह्यापर्यंत लोकांचीं मतें सरकारला कळतील अशा प्रकारची सभा पैसा खर्च न करितां होईल तर करणें जरूर आहे असें प्रतिपादन करून दाखविलें. या विषय करितां रा० रा० मोरो विश्वनाथ जोशी रा० रा० बळवंत त्र्यंकाजी खोत; रा० रा० अनंत गणेश केळकर रा० रा० रंगनाथ नरसिंह ... रा० रा० वामनराव अनंत भोळे रा० रा० बी. एच्. करंदीकर आणि रा० रा० त्रिंबक कृष्ण जोशी हे परीक्षक नेमले होते व यावर रा० रा०——— यांचे सन्मानार्थक भाषण व्हावयाचें होतें.

याप्रमाणें पहिल्या दिवशीं पहिल्या व चवथ्या या दोन विषयांवर भाषणें होऊन शेवटीं मि० अबदुल हबीब यांनीं उर्दू भाषेंत स... ...या दुसऱ्या विषयावर एक चटकदार ... सन्मानार्थ भाषण केलें व नंतर पहि... ...वसाचा समारंभ आटोपला.

...शनवार दिवस दुसरा—पूर्व दिवशीं सेक्रेटरी यांनीं सांगितल्या प्रमाणें या दिवशीं २ ऱ्या विषयावर भाषणें झालीं भाषणाला ९ उमेदवारांचे अर्ज आले होते परंतु त्यां पैकीं ६ जणांचींच भाषणें झालीं. मे० निजाम उद्दीन साहेब रा० रा० पुरुषोत्तमराव भट, रा० रा० नारायण काशिनाथ दाते वगैरे गृहस्थ परीक्षेला होते. सर्व उमेदवारांचीं भाषणें झाल्यावर नागपूराहून रत्नपारखी नांवाचा एक मुलगा भाषण करितां आला होता त्याचें भाषण झालें. या मुलाचें वय सभेनें ठरविलेल्या ईयत्ते पेक्षां कमी असल्या कारणानें उमेदवार या नात्यानें त्याला भाषण करितां आलें नाहीं तथापि त्याचें भाषण सन्मानार्थक म्हणून सुरू केलें. तें झाल्यावर वेळही बराच झाला व पुढें नाटक वाल्यास जागा पाहिजे होती या कारणा मुळें आणखी सन्मानार्थक भाषणें न होतां त्या दिवशींचें सभेचें काम आटोपलें.

आदितवार दिवस ३ रा—या दिवशीं रात्रीं आठ वाजतां सभेच्या कामाला पुनः सुरवात झाली. पहिल्या दिवशीं सेक्रेटरी साहेबांनीं म्हणून दाखविलें होतें कीं चवथ्या विषयावर राहिलेल्या उमेदवारांचीं भाषणें आतां होणार नाहीत परंतु तीं ह्या दिवशीं घेण्याचे ठरविलें, परीक्षक मंडळी आपापल्या जागेवर बसल्यानंतर शिक्षरकर देशपांडे यांचे भाषणाला प्रथम आरंभ झाला. त्यावर रा. रा. खांडेकर, रा० बी० हरीपंत आणि शेवटीं रा० रा० खरे यांचीं भाषणें झालीं. या दिवसाचीं उमेदवारांचीं भाषणें मात्र कांहीं ऐकण्या जोगी झालीं कारण हे उमेदवार बहुतेक बाहिवाटलेले जुने होते. उमेदवारांचीं भाषणें आटपल्यावर सन्मानार्थक भाषणास सुरवात झाली.

प्रथमतः रा. रा. प्रल्हादपंत जोग यांचे पहिल्या विषयावर परीक्षकांचे अध्यक्ष या नात्यानें सन्मानार्थक भाषण झालें रा. रा. जोग यांनीं आगोदर पहिल्या विषयावरील कांहीं उमेदवारांना इतर कांहीं परीक्षकांचें अनुमोदन न घेतां खालीं उतरविलें होतें त्याबद्दल त्यांनीं विषाद मानूं नये, कारण ...का बाकावर बसलेल्या चारी परीक्षकांचें मत भाषण बंद करावें असें असून अध्यक्षाचें पासंगाचें मत मिळून बहुमत भाषण बंद करण्याकडेच होतें इत्यादि सांगून नंतर विषयोपपादना कडे ते वळले. आगोदर तयारी नसल्या कारणानें विषयाची सेवा व्हावी तशी त्यांचे हातून झाली नाहीं, तरी विषयाचा एक भाग त्यांनीं बराच स्पष्ट केला, व उमेदवारांपैकीं पहिल्याचें भाषण कांहीं चांगलें झालें असें म्हणून दाखविलें. ...

रा. रा. पुरुषोत्तमराव भट यांचे ... तील अध्यक्ष या नात्यानें दुसऱ्या ... वर सन्मानार्थक भाषण झालें. या ... सांगण्या सारिखें विशेष कांहीं नव्हतें. फक्त श्रोते मंडळींत हास्योत्पादक असे शब्द मात्र रेलचेल येत होते. रा. रा. भट यांनीं आपल्या नेहमीच्या विनोदी रीतीनें दुसऱ्या विषयावरील उमेदवारांचें गुणदोष विवेचन करून सांगितलें आणि शेवटीं हिंदु आणि मुसलमान या दोघांनीही परस्परांशीं व सरकारांशीं कसें वागावें हें प्रेक्षकांस समजावून सांगितलें.

रा. रा. भट यांचें भाषण झाल्यावर शीरसीकर एका मराठी गृहस्थानें आपल्या सन्मानार्थक भाषणास सुरवात केली, व ते श्रोत्यांस फारसें न आवडल्यामुळें लवकरच बंद झालें. याप्रमाणें तिसऱ्या दिवसाचें ही काम आटपून सभा विसर्जन झाली.

सोमवार दिवस ४ था हा दिवस सभेच्या समारंभाचा शेवटचा होता. याच दिवशीं सभेचा सर्व समारंभ आटपून तिची समाप्ति झाली. प्रथमतः राहिलेल्या तिसऱ्या विषयावर भाषणें झालीं हा तिसरा विषय आयत्या वेळीं म्हणजे याच दिवशीं सकाळीं प्रसिद्ध केला होता तो येणें प्रमाणें

मन आहे कैसें ॥ मलीन तें कैसें ॥ शुद्ध होय कैसें ॥ विचारानें ॥ या अभंगाच्या चरणावर वक्त्यानें केवळ व्यवहारिक रीत्या भाषण करावें. ... आयत्या वेळच्या विषयावर ४ उमेदवार तयार होते व त्या चौघांचीही भाषणें झालीं. परीक्षक मंडळींत रा. रा. रघुनाथ बाळकृष्ण तळवळकर, रा. रा. जनार्दनपंत नातू रा. रा. सुंदरभाई व रा. रा. जनार्दन शास्त्री वगैरे गृहस्थ होते. हीं भाषणें झाल्यावर उमेदवार लोकांचीं सर्व विषया वरील भाषणें पुरीं झालीं. नंतर सन्मानार्थक भाषणाला सुरवात झाली परीक्षक गृहस्थांची मंडळी पैकीं फक्त २ च विषयावर २ भाषणें झालीं व आतां आणखी होतील असें वाटलें होतें परंतु त्यां पैकीं कोणीही पुढें आले नाहीं त्या मुळें श्रोत्यांची बरीच निराशा झाली. त्या नंतर यवतमाळाहून मि. देव यांनीं वाचे कोणी गृहस्थ आरंभ करितां आले होते. त्यांनीं आपली इच्छा

गळ केल्यावरून यांनी व्यवस्थापक मंडळीनें भाषण करण्याची परवानगी दिली व यांनीं "आपली गृहस्थिती व सामाजिक स्थिती" या विषयावर भाषण करण्यास आरंभ केला. मि. देव हे मान्य वाहवाटलेले गृहस्थ नसल्या कारणानें म्हणा किंवा दुसऱ्या कांहीं कारणानें म्हणा त्यांचें भाषण साधारण पणें बरें असता श्रोत्यांपैकीं कांहीं मंडळीना तें आवडलें नाहीं व त्यांनीं मि. देव यांच्यावर टाळ्यांची एक सारखी लगट केल्या कारणानें त्यांना आपलें भाषण बंद करावें लागलें यानंतर सभेचे प्रेसिडेंट रा. रा. रघुनाथ राव तळवळकर यांनीं रीती प्रमाणें आपलें भाषण केलें. त्यांत यंदाचीं भाषणें एंकदर कशी झाली, विषय कसे होते इत्यादि गोष्टींचें चांगलें विवेचन केलें. दुसऱ्या विषयावर बोलतांना यांनीं वर्तमान पत्रांतून थोड्या दिवसां पूर्वीं प्रसिद्ध झालेल्या मुसलमान व हिंदु या ... [illegible] ... वील समजूतदार लोकांच्या ... [illegible] ... गोष्टी ... लिहिल्या व ... [illegible] ... हिंदु आणि मुसलमान लोकांनीं परस्परांशीं वागावें असें बोलून दाखविलें. नंतर उमेदवारां पैकीं कोण कोणास इनामें मिळालीं हें सांगून तीं यांनीं आपल्या हातांनीं सर्वांस वाटलीं. तीं येणें प्रमाणें विषय १ ला— या विषयावर जीं भाषणें झालें तीं पहिलें बक्षीस देण्या जोगीं चांगलीं उतरलीं नाहींत. यामुळें याचें २० रुपयाचें दुसरें बक्षीस रा० रा० सिन्नरकर देशपांडे यांस दिलें पहिलें बक्षीस कोणासही दिलें नाहीं.

विषय २—या विषयावरील भाषणें बरी झाली परंतु ज्या ज्या गोष्टी अगत्य यावयाच्या त्या न येतां दुसऱ्याच कांहीं गोष्टी पुढें आल्या ... यातील २८ रु० चें पहिलें बक्षीस ... रा. महादेव गोपाळ काटे यांस मिळालें.

विषय ३ रा — यावरील भाषणें बरीं झालीं. यांतील १६ रु० चें बक्षीस रा. रा० खरे यांस मिळालें.

विषय ४ था —— यावरील शेवटच्या कांहीं उमेदवारांचें भाषणें चांगलीं उतरलीं. व सर्व भाषणांत

(या पुढील मजकूर ४ थे पेजवर पहा.)

मेहेरबान वऱ्हाड समाचारचे एडिटर
मुक्काम आकोलें
यांस

महाराज,—

आज आपल्या हिंदुस्थानच्या अधिपती महाराणी साहेब यांच्या राज्य कारकिर्दीच्या ५० साव्या वर्षांस सुरवात होणार, यास्तव या दिवसाचा महोत्साह प्रदर्शित करावा या बरोबरच हिंदुस्थानांतील स्त्रियांच्या दुःखाबद्दल महाराणी साहेब स्वतां इतकी मोठी कळकळ बाळगितात त्या स्त्रियांना कांहीं तरी तत्वतः फायदा करून द्यावा, या हेतूनें "न्याशनल असोशियेशन" चे सभासद व या सभेचे हितचिंतक गृहस्थ यांनीं यावरोबर विशेष प्रयत्न करावा अशी विनंती आपल्या पत्रद्वारें करण्याची आपण मला परवानगी द्याल अशी आशा आहे.

या वेळीं जर झटून प्रयत्न केला तर यापासून अगणित फायदा होऊन जो हेतु सिद्धीस नेण्या विषयीं "न्याशनल असोशियनचा" उपयोग सुरू आहे. त्याला पुष्कळ मदत होईल आणि तेणें करून हिंदुस्थानांतील स्त्रियांचें भावी कल्याण साधतां येईल. ज्यांस वर्गणी देण्याची ऐपत आहे त्यानपासून जरी लहान लहान रकमांनीं म्हणजे आणे किंवा थोडे रुपये यांनीं वर्गणी जमा केली तरी हा मोहोत्सवफंड सार्वजनिक होऊन महाराणी साहेबांच्या कारकिर्दीचें एक उत्तम स्मारक रूप होईल.

२ लहान लहान रकमा जमविण्यास सुलभ पडावें म्हणून खालीं लिहिलेल्या प्रमाणें व्यवस्था केली आहे.

(१) वर्गणी जमविण्या करितां मुद्दाम (जाड कागदाच्या चिठ्या) कार्डां तयार केल्या आहेत.

(२) वीस किंवा याहून अधिक रुपये वर्गणी जमविण्याची असल्यास ऑनररी सेक्रेटरी कडे अर्ज केला असतां सदर्हु कार्डां पाठविण्यांत येतील. व ती माहे जानेवारी पासून जून सन १८८७ अखेर पर्यंत मिळतील.

(३) या कार्डास अनुक्रम नंबर दिला जाईल वर्गणी जमविणाराचें नांव नोंदणी रजिष्टरांत नोंदण्यांत येईल. कार्ड सर्व भरल्यावर तीं आनररी सेक्रेटरीकडे पाठवावीं म्हणजे ते तिजवरील पोंच उतरून घेऊन सदरील कार्ड कलेक्टर कडे परत पाठवितील.

(४) जे लोक मोठमोठ्या रकमांच्या देणग्या परभारें ऑनररी सेक्रेटरीकडे पाठवितील त्यांना मोहोत्सव प्रदर्शक अशा मोठ्या कार्डांवर पावती देण्यांत येईल.

(५) तारीख १ जुलई सन १८८७ इसवीच्या आंत सर्व कार्डें परत पाठविल्या पाहिजेत व जमलेल्या वर्गणीचा भरणा केला पाहिजे.

(६) ज्यांनीं ज्यांनीं या कामास मदत केली असेल त्यांच्या नांवांची नोंदणी रजिष्टराची एक प्रत सुंदर रीतीनें बांधवून हिंदुस्थानच्या अधिपति महाराणी यांना या प्रसंगाचें स्मारक म्हणून नजर करण्यांत येईल.

(७) या फंडा करितां दिलेले सर्व पैसे सेंट्रल कमिटी (मुख्य सभेकडे) पाठविले पाहिजेत. परंतु प्रत्येक लहान लहान वर्गणी जमविणाऱ्या गृहस्थाला अगर देणगी देणाराला आनररी सेक्रेटरीकडे वर्गणीची रक्कम पाठवितेवेळीं ती रक्कम या सभेच्या अमुक शाखेला द्यावी असें कळविण्याचा अधिकार आहे. अशा प्रकारची सूचना केली नसेल तर तो सर्व पैसा "सेंट्रल कमिटीला" दिला जाईल.

३ आरंभील कामाचें महत्व व ते घडवून आणण्याचा हा यथायोग्य समय या दोन गोष्टींच्या योगानें मला प्रयत्न करण्यास उत्तेजन येऊन मी अशी आशा करिते कीं, माझी विनंती सफल होईल, ती केल्याबद्दल मला माफी मिळेल आणि आपल्या दयाळू महाराणी साहेबांच्या राज्यकारकिर्दीच्या ५० व्या वर्षांच्या शेवटीं मी त्यास असें सांगूं शकेन कीं, हिंदुस्थानांतील स्त्रियांविषयीं आपली जगविख्यात दयार्द्रता फलद्रूप झाली व त्यांच्या कल्याणाकरितां आपण पुरस्कर्ती होऊन स्थापिलेल्या सभेला आपण मोहोत्सव प्रदर्शक स्मारकाच्या रूपानें इतका आश्रय मिळाला कीं तेणेंकरून सभेचा दृढ व चिरायु झाला आहे.

आपली विश्वासु

(सही) हारिअट डफरीन

हिंदुस्थानांतील स्त्रियांस औषधीची
मदत देण्याबद्दल स्थापिलेल्या
सभेची अध्यक्ष

वऱ्हाडसमाचाराला २० वर्षें पुरीं होऊन आज २१ वें वर्ष लागलें. आज २० वर्षें एक सारखी या पत्रानें आपल्या देशाची व देश बांधवांची यथामति सेवा चालविली आहे. मध्यें याला कशा अडचणी आल्या हें याचे सर्व वाचक जाणतच आहेत. याचें जनन होऊन थोड्याच दिवसांनीं हा चांगला नावारूपास चढला व पुढें ज्वानींत येऊन चार लोकांत गाजवण्याच्या सुमारास येतो आहे तोंच याचें परम पूज्य जनक याला सोडून गेले व हा अगदींच पोरका झाला. वडिलाळ पणानें प्रतिपालन करणारा कोणी न राहिल्या मुळें खाण्या पिण्यासाठीं देखील याला दुसऱ्याच्या तोंडाकडे पहावें लागलें व कधीं कधीं तर उपास मार होण्याची वेळ आली. वारंवार उपास माराच्या धास्तीनें याचें देहवसान पण होतें कीं काय अशी ही कित्येक वेळा भीती पडली होती. परंतु यानें धीर न सोडतां व वारंवार आलेल्या दुर्धर संकटांना न जुमानताही याचे मागें आपलें देश सेवेचें काम कसें तरी शक्त्यानुसार चालविलेंच आहे. व जेव्हां वेळीं हा आपल्या देश बांधवा पुढें त्यांची सेवा करण्या करितां हजर होतोच आहे. अनेक कारणामुळें वर्तमान पत्राचें काम हल्लीं मोठें नाजूक व बिकट झालें आहे. सत्यप्रीति निःपक्षपात निरपेक्षता हे त्याचे अवश्य धर्म असल्या कारणानें कधीं कधीं त्याला राजकर्त्यांची व कधीं कधीं जनसमाजाची अप्रीति आपल्या शिरावर घ्यावी लागते. त्या प्रमाणें यालाही प्रसंग विशेषीं सरकारच्या किंवा साधारण जनसमाजाच्या आणि कधीं कधीं तर विशेष व्यक्तीच्या अप्रीतीचा बोजा मस्तकावर घ्यावा लागला. परंतु केवळ आपल्या कर्तव्य कर्मा कडे लक्ष देऊन आणि वर्तमान पत्र कर्त्यांचे ब्रीद नेहमीं चित्तांत बाळगून यानें आपलें वर्तन आज पर्यंत ठेविलें आहे. या जगांत सर्वांना आवडूनही सत्य असें भाषण करणें फार कठीण आहे.

एक ठिकाणीं म्हटलें आहे कीं, "सत्यमनोहारीचे दुर्लभं वचः" या सर्व मान्य न्यायाचा प्रत्यय वर्तमान पत्रकर्त्यांच्या वर्तनांत चांगला दिसून येतो. असो; गेल्या वर्षांत सामाजिक व राजकीय असे दोन्ही प्रकारचे महत्वाचे विषय पुष्कळ पुढें आले व त्या सर्वांवर वेळो वेळीं यानें आपले विचार यथा शक्ति आपल्या देश बांधवा पुढें सादर केलेच आहेत. आज पर्यंत या पत्रानें आपल्या देशबांधवांची आपल्या शक्ति प्रमाणें जी वेडी वाकडी सेवा केली ती याच्या वर्गणी दारांनीं मान्य करून याला आपला उदार आश्रय दिला या बद्दल हा त्यांचा फार ऋणी आहे व मनो भावानें त्यांचे आभार ही मानतो आहे. असो. असा उदार आश्रय या पुढें याला यांनीं द्यावा अशी विनंती करून हा लेख आटोपतो.

The Berar Samachar

MONDAY 3 JANUARY 1887

We commence our 21st year to day and take the opportunity to express our sincere and heart felt gratitude for the kind and generous support which our subscibers have given us. For obvious reasons the task of conducting a newspaper has now become a very difficult and delicate one and the conductor has, on many occasions, to hang on the critical balance of favour and disfavour both at the hands of the public and the Government while discharging the duties which devolve upon him. We have, however, always tried to do our duty to the best of our abilities and have spared no pains to make ourselves useful and agreeable. Ours is comparatively the oldest pape[r] ... Berars and we hope that our wor[thy] subscribers will kindly accord t[o] the same sympathy and su[pport] which they have hith[erto] ...

THE ELOCUTION GATHERING AT AMRAOTI.

The Elocution Gathering commenced on 24th last at a place well known at Amraoti as 'Pooranmal's Gowkhana.' We have before us an account of the Gathering sent by our correspondant at Amraot[i] and we have the satisfaction to no[te t]hat the Gathering was as ... cess. The first subject ... the Elocution Gathering Comm ... was 'the state of the various ... manufacturing industries in ... and the sort of education nece[ssary] to promote them.' There we[re] three speakers who attem[pted to] speak on this subject, but ... them satisfied the examine[rs] ... last two being in fact belled ... them. The subject was very ... treated by the speakers nor ... P. N. who was an exam[iner] ... the subject and who profe[ssed to] speak with regard to a po[rtion of] the subject only do justice ... subject. What sort of ed[ucation is] necessary to promote loca[l manufac]turing industries is one ph[ase of the] great question of Technica[l educa]tion which has of late occu[pied the] minds of various local Gove[rnments]. There are some peculiarities [of Be]rar which must always be ta[ken note] of in determining the kind ... tion necessary to promote l[ocal ma]nufacturing industries.

There are several raw pr[oducts in] Berar which can be used ... spot with far greater comm[ercial ad]vantage than what is now ... by simply exporting them; ... Berar kunbi is, comparative[ly speak]ing, in a far better condi[tion than] his land-tiling comrad[es] ... can and can therefore a[fford] ... cheap kind of machin[ery] ... population of Berar is ... cultural and is growin[g] ... to make it co[n] ...

वर्षांची आगाऊ रु० ५ टांकहशील ०।१३
षण्मासिक " ३ " " ०।८
साल अखेर " ७ " " १।८
किरकोळ अंकास.................. ०।४

नोटिशी बद्दल
१० ओळीचे आंत रु १
पुढें दर ओळीस ०।१।६
दुसरे खेपेस ...... ०।१

Per annum in advance 5 Postage
Per annum in arrears 7 " 1R. 8 ass
Six monthly............ 3 " 8 as
Single copy........................... 4 as

Advertisements.
Below 10 lines...2Rs
Per line over 10...4as
Repetition per line 3as

वऱ्हाडसमाचार.

THE BERAR SAMACHAR.

VOLXXI AKOLA MONDAY 10 JANUARY 1887 NO 2

वर्ष २१ अकोला सोमवार तारीख १० माहे जानवारी सन १८८७ इ० अंक २

NEW.

SEWING MACHINE

Every one his own Tailor or Dress-maker.

For Ten (10) Rupees only.

The undersigned is prepared to register orders for Handsome Nickle plated Serviceable Pocket, Sewing Machines, easily understood and worked, deliverable, free to any part, of India for the Sum of Rs. Ten only. As the demand for this Machine is already very large and expected to increase and deliveries will have to be arranged in accordance with the date of booking intending purchasers are advised to register their orders at once with their address in full, accompanied by a deposit, of Two (2) Rupees on each Machine, Stamps or P. O. order, balance payable on delivery of the Machine.

SLNH SOARES.
33 *Elpainstone Circle.*
BOMBAY.

NOTICE.

The undersigned intends publishing within 2 months from this date a " Manual of civil Accounts. " It will contain in the form of question and answer all the important points of the Civil account Code Vol: 1. This book will be very useful to those connected with the accounts branch more especially to those who have to pass the departmental Standard examinations. Intending subcribers will have to pay annas 10 a copy before the end of January 1887. The price after that date will be annas 12 a copy. Both rates are exclusive of postage.

Apply to V. K. Desia.
Treasury clerk.
13-12-86. Akola Berar.

पत्रव्यवहार.

ह्या सदरा खालील मजकूर पत्रकर्त्यांच्या मतास मिळून असतील असें समजूं नये.

चिखली ता. ३ १ ८७.

रा. रा. वऱ्हाडसमाचार पत्रकर्ते यांस वि. वि. खालीं लिहिलेला मजकूर मीं आपणाकडे पाठविला आहे तर आपण कृपा करून येत्या अंकी त्यास जागा द्याल ही आशा आहे थोडे दिवसांपूर्वी येथें एक साहेब आले होते त्यांचे शिपायांनीं येथील एका मनुष्यास सामानाचा भाव सरकारी निरखाप्रमाणें सांगितला व शिपायाचे मनांत ज्यास्ती घेणें होता तो त्या भावानें तो देत नाहीं असें म्हणाला यावरून त्या शिपाई बुवांनीं त्या मनुष्यास मारहाण केली या मुळें त्यानें सामान देऊन पैसे मुळींच घेतले नाहींत त्या शिपायाचें बरेंच झाले असा जर जुलूम होऊं लागला तर दुकानदार लोकांनीं कोठें जावें फिर्याद करावी तर सदरहु साहेब त्याच खात्याचे मोठ अधिकारी पडले करितां फिर्यादीस कोणी धजत नाहीं. तसेंच येथून जवळचे जे बाजाराचे गांव आहेत त्या ठिकाणीं येथील कांहीं कामगार बाजारचे दिवशीं जातात आणि लोकावर जुलूम करून माल घेतात आणि त्यांस रुपायांचे ठिकाणीं आठआणे सुद्धां पुरे देत नाहींत बिचारे गरीब लोक व पाटीलपटवारी या लोकांशीं रात्रं दिवस काम पडतें सबब कांहींच गिल्ला करीत नाहींत व कांहीं नोकर खेड्यांतून फारच जुलूम करितात आणि आपणांस संसारासाठीं लागणारें सामान फुकट आणवून घेतात हे कोण जमादार यांचे घरी तीन गाड्या लांकडें धाडलीं पाहिजेत हे कोण गोमाजी यांचे घरीं तूप पाहिजे लिहा पाटलाला चिठी देणे न नास्ती घेणे न नास्ती यांचे घरचाच माल अशा प्रकारें गरीब लोक फार दुबतात आमच्या चिखलींत त्यांची फारशी मात्रा चालत नाहीं एखादा खमक्या भेटला म्हणजे त्यांचे चांगलेंच बारा वाजतात तर पत्रकर्ते राव आपणांस एवढीच विनंती आहे कीं सदरहु हाकिकत आपले पत्रांत लिहिली असतां त्या लोकांचे कांहीं तरी डोळे उघडतील ही आशा आहे.

आपला उन्हाळ मित्र.

रा. रा. वऱ्हाडसमाचारपत्रकर्ते यांस आपले ता. २२ ११ ८६ चे पत्रांत आमचे एका मित्रांनीं लिहिलें आहे कीं बुलढाणें कचेरींत ज्या नवीन जागा भरल्या त्यांत केवळ मलकापुरीच झाली नाहीं परंतु मला चांगले आधारावरून कळलें आहे कीं त्यानंतर एक दोन जागा तेथील लोकांसच मिळाल्या व त्या गडबडींत दोन नकलनिवीसिच्या जागा याच गांवचे लोकांस मिळाल्या व त्याची कोणाची नवीस ईपत्ता पास नाहीं व ते सर्व गोमाजी बल्लद तिमाजीचेच आहेत एकतर असे आहेत कीं त्यांची साहावी ईयत्ता पास सुद्धां नाहीं आणि त्यांचा अर्ज त्यांचे अधिकाऱ्या मार्फत ही आला नव्हता आणि साहावे इ. शिवाय नोकरी मिळणार नाहीं अशाबद्दल सक्त हुकूम आहे आणि वऱ्हाडांत पाहिजे परंतु ह्या गोष्टी ज्याचा वशाला नाहीं त्यासच असें ज्यांनीं सरक्युलर केलें त्यानीं लिहिलें असतें तर बरें झालें असतें कळावें पत्र विस्तार फार झाला याची माफी असावी कळावें ता. ५ १ ८७

आपला एक (क्ष)

वऱ्हाडसमाचार

मित्ती पौष वद्य १ शके १८०८

वऱ्हाड सार्वजनिक सभेची स्थापना.

तारिख २७ दिसेंबर सन १८८६ इसवी हा दिवस आमच्या वऱ्हाडच्या इतिहासांत सुवर्णाक्षरांनीं लिहून ठेवण्या सारखा महत्वाचा झाला आहे. हल्लींच्या आपल्या स्थितीला व काळाला जिची परम अवश्यकता होती व जिच्या विषयीं आज बरेच दिवस आपल्या प्रांतांतील विद्वान् आणि देशाभिमानी सत्गृहस्थांत घटना चालली होती त्या सार्वजनीक सभेची स्थापना ईश्वर कृपेनें वरील दिवशीं अमरावती येथें झाली हें कळविण्यात आम्हांस अत्यानंद होत आहे या सभेची संस्थापना करण्या करितां अगोदर निकडे तिकडे रवाना केलेलीं सूचना पत्रें व विनती पत्रां प्रमाणें वरील दिवशीं रात्रीं सायंकाळीं ७॥ वाजतां उमरावती येथें शेठ पुरण मलजी ह्यांचे गोठ्यांत एक बडी टोलेजंग सभा भरली होती, सभेला अकोला, यवतमाळ, इलिचपूर, आकोट, वगैरे बाहेर गांवाहून पुष्कळ प्रतिनीधी आले होते व त्या प्रयाणें खुद्द उमरावतीचा ही बराच जन समूह जमला होता. रा. रा. पांडुरंग गोविंद वकील यांचे सूचने वरून व त्या सूचनेला मेहरबान दोराबजी कावसजी पेनशनर तहशिलदार यांचें अनुमोदन मिळाल्या वरून खान बहादूर वादिउद्दीन काजी साहेब स्पेशल माजिस्ट्रेट मलकापूर यांनीं अध्यक्ष स्थानस्वीकारलें. अध्यक्षांनीं प्रथमतः सभेचा उद्देश व तिचें महत्व यांचे वर्णन पर अशी सभास्थापन करण्या बद्दल सर्वांस विंनती पूर्वक असें उर्दूंत भाषण केलें व त्याचे मराठींत भाषांतर रा. रा. चिंतोपंत केळकर यांनीं करून दाखविलें, या भाषणांत रा. रा. चिंतोपंत यांनीं आपल्या प्रांताची पूर्वींची स्थिती कशी होती व आतां कशी आहे ह्याची तुलना करून आपला प्रांत इतर इलाख्यांची बरोंबरी करण्याच्या योग्यतेला आतां आला आहे. सरकार ज्या गोष्टी करिते त्या बऱ्या किंवा वाईट आहेत हे जाणण्याची व त्या वाईट असल्यास सरकारास तसें सांगण्याची योग्यता आपल्या अंगांत आली आहे करितां सार्व जनिक सभा या प्रातांत असावी.

नंतर रा. रा. देवराव कृष्ण वकील यांनीं सुरस बोधपर आणि समयाला योग्य असें एक भाषण केलें. यांत ही असल्या सभेची अवश्यकता आपल्याला हल्लीं किती आहे हे त्यांनीं मोठ्या उत्कृष्ट रीतीनें श्रोत्याच्या मनावर ठसवून दिलें. आपल्या पूर्वींच्या राज्य कर्त्यांनीं आपलें पुष्कळ प्रकारें सर्व गोष्टींत समत असल्या कारणानें असल्या सभची पूर्वी आपल्याला गरज पडली नाहीं परंतु हल्लींचे आपले राज्यकर्ते सर्व प्रकारें आपल्या पासून भिन्न असल्या कारणानें त्यांनीं केलेल्या आपल्या संबंधाच्या गोष्टीं त्यांच्या दृष्टीनें न्यायी व योग्य वाटल्या तरी आपल्याला त्या अयोग्य वाटणार आहेत. आता तशा गोष्टी सरकारच्या नजरे पुढें आणण्याला सार्वजनिक सभे सारखे दुसरें द्वार नाहीं या करितां सार्वजनिक सभा हल्लींच्या काळाला फार अवश्यक आहे. शिवाय प्रजेचे विचार ऐकून घेण्याच्या रीति आपल्या देशांत पुरातन काळा पासुन ही आहेत. परंतु त्या अन्य रुपानें. असून प्रत्येक खेड्यापाड्यात ही त्या चालू आहेत. इत्यादि महत्वाच्या गोष्टी त्यांनीं जमलेल्या जनसमूहाच्या मनांत फारच उत्तम रीतीनें भरवून दिल्या. रा० रा० देवराव आण्णा यांचे हे भाषण इतके उत्तम वठले कीं मि० कामावरीस्टर अॅटलॉ हे सभेला येण्या पूर्वीं सभेची अवशकता नाहीं व ती सध्यां नसावी या या मताचें असतां ही केवळ या भाषणानें त्यांचें मन वळून जाऊन तेही सभा असणें अवश्यक आहे या मताचे झाले व हें त्यांनीं खुद्द आपल्या स्वतःच्या भाषणांत सभाजनास बोलून दाखविलें. असो. रा० रा० देवराव अण्णा साहेब यांनीं आपलें भाषण संपवून शेवटीं "आपल्या सध्यांच्या विद्यावृद्धिकडे व सुशिक्षीत जन समाजाकडे पाहतां हल्लींच्या काळाला अनुसरून ह्या अर्थाची सूचना केली. या सूचनेला त्यांचे अनुमोदन मिळन अध्यक्ष साहेबांनीं ही सूचना सर्व प्रेक्षकांस मान्य आहे कीं नाहीं असें विचारतांच सर्व सभेनें एक दम टाळयांचा जयजयकार करून "होय" असें आपलें मत दिलें. ह्या प्रमाणें सर्व मतानें आपल्या प्रांतांत सार्व जनिक संस्थापना झाली त्यानंतर एलिचपुर, अकोट यवतमाळ वगैरे ठिकाणाहून मुद्दाम आलेल्या प्रतिनिधींनी "आम्हांस तेथील लोकानीं मुद्दाम येथें मोठ्या आनंदानें धाडिलें आहे. व ही सभा आपण स्थापन करणार हे फार खुष झाले आहेत " वगैरे बोलून दाखवून प्रांतांतील ठिकाठिकाणच्या लोकांची ही सभा स्थापन करण्याविषयींची उत्सुकता व आनंद प्रदर्शित केला. त्याप्रमाणें मुर्तिजापूर वगैरे ठिकाणचे देशमुख, पाटील, आणि इतर श्रीमंत मारवाडी वगैरे सभेकरितां आले होतें त्यांनीं ही आपली समती मोठ्या आनंदानें प्रदर्शित केली या प्रमाणें सभेची स्थापना झाली असें ठरल्यावर रा० रा० रंगराव नरसिंह मुधोळकर यांनीं आपले भाषण केलें व त्यांत सभेची व्यवस्था कोणत्या प्रकारें करावयाची व तिचे काम कसें चालवावयाचें यांचा उल्लेख केला.

या सभेंत जे सभासद असावयाचे ते मंडळीनें निवडलेले असावे किंवा गांवोगांवच्या लोकांकडून मुखत्यार पत्रें घेऊन आ-